

Brusel 11. ledna 2022
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Rada
Předmět:	Situace na trhu – výměna názorů

Delegace naleznou v příloze poznámku k výše uvedenému tématu, které se bude projednávat na zasedání Rady pro zemědělství a rybolov dne 17. ledna 2022.

Situace na trhu se zemědělskými produkty**Obecné informace**

1. Ačkoli se dopady nedávného nárůstu počtu osob nakažených virem COVID-19 teprve ukáží, v důsledku postupného opětovného otevírání stravovacích služeb a rušení omezení pohybu osob a zboží souvisejících s krizí se zemědělsko-potravinářské odvětví EU z krize COVID-19 prozatím obecně zotavilo. Vývoz zaznamenal výrazné oživení, přičemž v období od ledna do září se oproti předchozímu roku jeho hodnota zvýšila o 8 %. Potvrzeno bylo rovněž oživení dvoustranného obchodu se Spojeným královstvím, které je hlavní vývozní destinací EU. Existují však významná rizika spojená s nejistotou ohledně budoucích hraničních kontrol a důsledků dohod o volném obchodu, jež Spojené království v nedávné době podepsalo se třetími zeměmi. Rovněž je třeba pečlivě sledovat účinky dalších omezení obchodu vyplývajících z mezinárodního vývoje.
2. Zemědělské trhy EU v období 2021–22 posiluje dynamická celosvětová poptávka, která vedla k vysoké úrovni světových cen. Index cen potravin sestavený organizací FAO, který odráží světové ceny zemědělských produktů, byl v listopadu 2021 meziročně o 27 % vyšší. Toto zvýšení cen zemědělských produktů se promítá také do cen platných v Unii: index cen zemědělských produktů sestavený Eurostatem je během třetího čtvrtletí roku 2021 v průměru o 13 % vyšší než před rokem. K současnému prudkému nárůstu cen energií, zejména zemního plynu v Evropě, které dosahují nového maxima, však přispěla kombinace faktorů, mezi něž patří oživení světového hospodářství a zvýšená poptávka po zemním plynu. Prudký nárůst cen energií má výrazný dopad na ceny většiny zemědělských vstupů. Je tomu tak zejména v případě cen hnojiv, které se za rok více než zdvojnásobily. Index cen hnojiv z listopadu 2021 sestavený Světovou bankou byl o 165 % vyšší než index z listopadu 2020. Zejména ceny dusíkatých hnojiv silně korelují s cenou zemního plynu, který je hlavní vstupní surovinou pro výrobu amoniaku nebo močoviny. Podle Světové banky se v listopadu 2021 světová cena močoviny oproti minulému roku zvýšila o 268 % a cena DAP (hydrogenfosforečnan amonný) o 102 %. V důsledku vysokých cen energií spolu s narušením dodavatelských řetězců způsobeným pandemií COVID-19 se zvýšily náklady na přepravu a narostlo napětí na komoditních trzích. Toto napětí se v posledních týdnech roku 2021 většinou zmírnilo, přičemž například v prosinci 2021 zaznamenal tzv. Baltic Dry Index (náklady na velkoobjemovou přepravu komodit) pokles o 30 %. Index cen krmných směsí sestavený Eurostatem za třetí čtvrtletí roku 2021 byl v průměru o 14 % vyšší než hodnota za loňský rok.

3. Celkově se zvýšily inflační tlaky: v první polovině roku 2021 a i v nedávné době se prudce zvýšily ceny energií, surovin a hnojiv. Inflace cen potravin v EU se od dubna 2021 mírně zrychlila a v listopadu 2021 dosáhla v meziročním vyjádření úrovně 2,9 %. Inflace cen potravin se i nadále pohybuje výrazně pod obecnou mírou inflace (5,2 % za stejné období). ECB sice předpokládá, že v průběhu roku 2022 se inflace, včetně její složky související s energiemi, prudce sníží, avšak vývoj na trhu v těchto odvětvích by měl být pečlivě sledován.
4. Během posledních dvou zasedání Rady pro zemědělství a rybolov téměř všechny členské státy na tuto situaci upozornily a zmínily negativní dopady rostoucích vstupních nákladů na marže zemědělců jak v odvětví chovu hospodářských zvířat (náklady na krmiva, energie atd.), tak v odvětví plodin (hnojiva, energie atd.), přičemž mnohé z nich vyzvaly k přijetí mimořádných tržních opatření. To platí zejména pro některá odvětví, jako je odvětví vepřového masa, v jejichž rámci se v důsledku rostoucích nákladů na vstupy, zejména na krmiva, a zvýšené nabídky způsobené jinými faktory ziskové marže snížily na kriticky nízkou úroveň nebo byly zcela eliminovány.

Situace v hlavních odvětvích

5. Podle nejnovější prognózy má celková produkce **obilovin** v EU v období 2021–22 aktuálně činit 291 milionů tun, což představuje meziroční nárůst o 3,4 % (+4,1 % ve srovnání s pětiletým průměrem), a to je způsobeno zejména oživením produkce pšenice odhadované na 130,6 milionu tun (+7,3 % ve srovnání s pětiletým průměrem). Produkce kukuřice má podle odhadu činit 69,4 milionu tun, což představuje meziroční nárůst o 2,1 % (+3,1 % ve srovnání s pětiletým průměrem). Vzhledem k nižší produkci vepřového masa v EU je poptávka po krmivech ve srovnání s předcházejícím hospodářským rokem mírně nižší a vykazuje pokles o 0,18 %. Ceny obilovin v EU jsou v důsledku silné celosvětové poptávky a zhoršujících se podmínek pro pěstování plodin v Jižní Americe i nadále obecně vysoké. Produkce olejnin v EU se v období 2021–22 odhaduje na 30,5 milionu tun. Tento 7% roční nárůst po poklesu v letech 2020–21 by měl odlehčit trhu EU tím, že zajistí větší dostupnost, i když dodávky řepky olejky by kvůli nízkým počátečním zásobám zůstaly napjaté. Navzdory vysokým cenám brání v některých částech Unie, jako je Finsko a Rumunsko, nízká sklizeň producentům v tom, aby měli z těchto cen prospěch.

6. Odhad výnosu **cukrové řepy** v EU v období 2021–22 je mnohem příznivější než v minulé sezóně a je rovněž o 2,4 % vyšší než pětiletý průměr, který činí 75,4 tun na hektar. Vzhledem k tomu, že se osevní plocha cukrové řepy v EU odhaduje na 1,5 milionu hektarů, mohla by produkce cukru v EU dosáhnout 15,7 milionu tun, což je o 7 % více než v minulé sezóně. Světové ceny byly i nadále poměrně vysoké, přičemž v říjnu 2017 cena cukru v EU překročila referenční prahovou hodnotu a dosáhla úrovně 417 EUR za tunu.
7. Pokud jde o **rýži**, je situace na trhu EU poměrně klidná, přičemž stabilní dovoz, vysoké ceny na domácím trhu a příznivé povětrnostní podmínky přispěly v září a říjnu k hojné sklizni. Světový trh s rýží je charakterizován vysokými cenami, nízkým objemem obchodu a pokračujícím narušením v důsledku nedostatku přepravních kontejnerů, velmi vysokých nákladů na přepravu, kapacitních problémů souvisejících s pandemií COVID-19 (Indie, Thajsko, Vietnam a Kambodža) a politických protestů (Myanmar po vojenském převratu).
8. Pokud jde o **olivový olej**, jeho produkce v EU v období 2021–22 bude podle odhadů o 4 % nižší než v minulé sezóně a bude činit téměř 2 miliony tun (–3 % ve srovnání s pětiletým průměrem). Navzdory výraznějším obchodním tokům směřujícím do USA byl objem vývozu olivového oleje z EU v hospodářském roce 2020–21 ve srovnání s předchozími úrovněmi nadále nízký, i když byl stále o 18 % vyšší než pětiletý průměr. K vyššímu objemu vývozu by mělo přispět doplňování zásob v některých vývozních destinacích a opětovné otevření stravovacích služeb, přičemž spotřeba v EU by se mohla v důsledku nižší dostupnosti a nadprůměrných cen snížit. V některých oblastech Unie, jako je Chorvatsko, toto odvětví vedle všeobecného problému vysokých cen vstupů ovlivnily i nepříznivé povětrnostní podmínky.
9. Trh s **mlékem** se vyznačuje stabilní poptávkou a omezenou nabídkou na celosvětové i unijní úrovni. Průměrné ceny syrového mléka v EU se v každém měsíci roku 2021 zvýšily a v současnosti jsou na nejvyšší úrovni od března 2014. Ceny mléčných výrobků v EU jsou vyšší než nedávné a střednědobé referenční hodnoty. V letošním roce bylo nejlepších výsledků dosaženo v rámci vývozu sýra a sušené syrovátky z EU. Produkce **mléka** v EU byla v prvních deseti měsících roku 2021 i nadále stabilní. To se promítlo do různých trendů v rámci celého portfolia mléka a mléčných výrobků: nižší produkce sušeného částečně odstředěného mléka a sušeného plnotučného mléka, másla, fermentovaného a konzumního mléka a na druhé straně vyšší produkce koncentrovaného mléka, sýra a smetany. Vývoz mléka a mléčných výrobků z EU byl v prvních deseti měsících roku 2021 nadále relativně stabilní, přičemž v závislosti na daném typu produktu vykazoval odlišné trendy: nižší vývoz sušeného mléka a másla a na druhé straně vyšší vývoz sýra, kondenzovaného mléka a sušené syrovátky. Ceny syrového mléka v EU v říjnu a listopadu nadále rostly a dosáhly úrovně, která byla výrazně vyšší než pětiletý průměr. Na světovém trhu jsou unijní ceny v současné době nejkonzervativnější u čedaru, naopak nejvyšší jsou v případě sušeného plnotučného mléka a másla. U sušeného plnotučného mléka jsou nejkonzervativnější ceny v Oceánii a u másla a sušeného částečně odstředěného mléka ceny v USA.

10. Pokud jde o trhy s **masem**, ceny jatečně opracovaného **hovězího** masa v EU se nadále vyvíjejí pozitivním směrem a zůstávají na velmi vysoké úrovni, k čemuž přispívá silná poptávka a omezená nabídka. Obchodní bilance v případě hovězího a telecího masa je z hlediska objemu a hodnoty aktivní. Období, kdy se ceny jatečně opracovaného **vepřového** masa držely při dně cenové křivky, již skončilo a ceny selat se zvyšují, ale v obou případech jsou ceny i nadále nízké. Marže producentů se dále snížily, zatímco produkce v EU se ve srovnání s minulým rokem zvýšila. Obchodní bilance EU je aktivní s vysokým objemem vývozu, i když vývoz do Číny se zpomaluje. Ani po skončení vánočních svátků nepředložila řada členských států žádné jasné důkazy o tom, že bylo dosaženo dna cenové křivky a že úroveň cen zůstává kriticky nízká, i když existují určité nevýrazné známky obratu k lepšímu. Téměř v celé EU jsou silně pocíťovány dopady rostoucích nákladů na krmiva a energie. V tomto ohledu několik členských států, zejména BG/CZ/DE/ES/HR/LV/HU/MT/PL/RO/SK, ve svých písemných připomínkách požádalo o to, aby byla co nejdříve přijata mimořádná tržní opatření nebo byla poskytnuta přímá podpora. Bulharsko upozornilo, že v době, kdy ceny vykazují určité známky obratu k lepšímu, není vhodné uvolňovat zásoby na trh. Podle názoru DE/ES/LT/PT/FI je daná situace důvodem k tomu, aby byly zemědělské trhy sledovány a aby byly přijaty iniciativy s cílem předvídat závažná narušení a vypracovat možné postupy pro případ, že k nim dojde.
11. Ceny **drůbeže** v EU od října rostou a v kontextu silné domácí poptávky a omezené produkce dosahují vysoké úrovně. Vývoz z EU je limitován pokračujícími omezeními souvisejícími s influencí ptáků, přičemž hrozí, že v důsledku nedávné vlny propuknutí ohnisek této nákazy (např. v Portugalsku), bude vývoz z EU vystaven dalšímu tlaku. Kromě toho některé členské státy, jako je Slovensko, nadále hlásí zvýšený objem dovozu z Ukrajiny. Situaci je třeba pečlivě sledovat. Ceny **vajec** po mnoha týdnech stabilních cen dosáhly nejvyšší úrovně v tomto roce, k čemuž přispěla setrvalě vysoká domácí poptávka, rostoucí objem vývozu (+18 %) a klesající objem dovozu (−25 %). Průměrné ceny jsou téměř o 18 % vyšší než v loňském roce, ačkoli ve srovnání s historickým pětiletým průměrem jsou o 3 % nižší. Unijní trh se **skopovým masem** je napjatý a dochází k silnému soupeření o zajištění dodávek. Světová poptávka před Vánocemi ceny jehňat dále zvýšila.

12. V případě **vína** měly na sklizeň vína v EU v roce 2021 dopad nepříznivé povětrnostní jevy na jaře a v létě roku 2021, které sahaly od mrazů až po povodně, a choroby napadající révu vinnou, které byly s těmito povětrnostními podmínkami spojeny. Odhaduje se, že konečná produkce EU v roce 2021 bude ve srovnání s minulým rokem o 13 % nižší. Mrazy byla obzvláště těžce zasažena Francie a předpokládaný pokles činí 29 %.

K zotavení trhu však napomohl velmi silný nárůst vývozu vína z EU. Během sezóny 2020–21 dosáhl objem vývozu rekordní úrovně (28,8 mil. hl, včetně 4,1 mil. hl vyvezených do Spojeného království), k čemuž přispělo rušení omezení v souvislosti s pandemií COVID-19 a pozastavení dodatečných cel ze strany USA. Opětovné zavedení některých omezení v odvětví HORECA v důsledku dále se vyvíjející pandemie COVID-19 v některých členských státech vyvolává v krátkodobém horizontu určitou nejistotu.

13. Pokud jde o odvětví **ovoce a zeleniny**, vývoj na trhu je u většiny produktů příznivý, přičemž v některých členských státech panuje obtížnější situace na trhu s jablky. Sklizeň jablek v EU byla v důsledku poměrně štědré úrody v Polsku vyšší než v předchozím roce, což vyvíjí tlak na ceny a zvyšuje podíl sklizně určený ke zpracování. Zákaz, který byl pro některé zemědělské produkty od 1. ledna 2022 zaveden Běloruskem, může tlak na tomto trhu dále zvýšit, jelikož jablka a hrušky jsou nejvíce vyváženými produkty. Polsko očekává, že v případě řady zahradnických produktů ponese výrazné následky, neboť podíl vývozu do Běloruska na celkovém polském vývozu je vysoký. Očekává se, že produkce pomerančů v EU mírně poklesne, což bylo ovlivněno nepříznivými povětrnostními podmínkami v Itálii, přičemž čerstvé pomeranče i nadále nahrazují spotřebu zpracované pomerančové šťávy. Pokud jde o mezinárodní obchod s ovocem a zeleninou, po rekordním roce v roce 2020 byly obchodní toky poněkud ovlivněny brexitem: po obtížných prvních měsících roku 2021 došlo ke zlepšení situace a vývoz do zemí mimo EU se během prvních osmi měsíců nakonec meziročně snížil pouze o 4 %. Obchodnímu toku se Spojeným královstvím je však třeba nadále věnovat pozornost, a to i vzhledem k tomu, že se očekává, že po několika odkladech Spojené království do poloviny roku 2022 zavede v plném rozsahu hraniční kontroly a certifikační požadavky vztahující se na vývozce z EU.

Závěrečné poznámky

14. Ačkoli u široké škály potravinářských produktů jsou z mnoha různých důvodů zaznamenávány rekordní ceny, marže producentů jsou u řady produktů, zvláště u vepřového masa, nadále vystaveny značnému tlaku, a to zejména v důsledku vysokých vstupních nákladů. Komise se vyzývá, aby výše uvedené informace doplnila, zejména pokud jde o případná opatření, jež byla přijata s cílem danou negativní situaci zmírnit, a členské státy se vyzývají, aby se vyjádřily k tomu, zda přijatá nebo navržená opatření považují za uspokojivá.
-